

Atrankos Komiteto darbo reglamentas

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Atrankos komitetas (toliau – AK) yra nepriklausomas kolegialus organas, atsakingas už galutinio sprendimo dėl Tiriamosios žurnalistikos premijos skyrimo priėmimą.
2. Atrankos komiteto narius skiria Fondo valdyba, nedalyvaujanti premijos atrankos sprendimuose. Atrankos komiteto nariai atrenkami siekiant užtikrinti profesinę, teminę ir patirtinę įvairovę bei nepriklausomumą nuo fondo steigėjų ir rėmėjų.
3. Formuojant Atrankos komitetą taikomi Tiriamosios žurnalistikos Premijos Reglamento VI skyriaus reikalavimai dėl asmenų tinkamumo, įskaitant nustatytus apribojimus dėl dalyvavimo vertinimo ir sprendimų priėmimo procese.
4. AK veikia vadovaudamasis:
 - 4.1. Tiriamosios žurnalistikos Premijos Reglamentu,
 - 4.2. Atrankos komiteto darbo reglamentu,
 - 4.3. Nepriklausomumo, nešališkumo, skaidrumo ir atsakomybės principais.
5. AK darbas grindžiamas prielaida, kad ekspertinis vertinimas yra pagrindinis ir lemiamas atrankos proceso etapas, o AK vaidmuo – užtikrinti, kad galutinis sprendimas atitiktų viešąjį interesą, profesinę etiką ir demokratinius principus.
6. AK nariai prieš pradėdami darbą pasirašo nešališkumo, interesų konflikto ir konfidencialumo deklaracijas; kilus interesų konfliktui, narys privalo nusišalinti, o nusišalinimas fiksuojamas protokole.

II SKYRIUS

ATRANKOS KOMITETO FUNKCIJOS

1. Susipažinti su ekspertų vertinimų reitingais, ekspertų komentarais ir argumentais bei kita su atranka susijusia medžiaga, kurią AK pateikia administratorius.
2. Taikyti Atrankos komiteto vertinimo kriterijus, apibrėžtus šiame Reglamente (IV skyrius), vadovaujantis Tiriamosios žurnalistikos Premijos Reglamento V skyriaus nuostatomis.
3. Patvirtinti galutinį sprendimą dėl premijos skyrimo, remiantis ekspertų vertinimu.
4. Išimtiniais atvejais, laikantis Premijos Reglamente bei šio dokumento 7 skyriuje nustatytų sąlygų, motyvuotai nukrypti nuo ekspertų reitingo.

5. Užtikrinti, kad sprendimai būtų pagrįsti, dokumentuoti bei atsparūs reputacinei ir viešajai kritikai. AK nevertina darbų nuo nulio ir neatlieka pakartotinio ekspertinio vertinimo.

III SKYRIUS

AK IR EKSPERTŲ SANTYKIS

1. Ekspertų vertinimas laikomas sprendimo stuburu ir pradiniu atskaitos tašku AK darbui.
2. AK negali:
 - 2.1. laisvai perrikiuoti ekspertų reitingo;
 - 2.2. keisti sprendimo remdamasis asmeninėmis nuostatomis;
 - 2.3. priimti sprendimų, kurie prieštarauja ekspertų vertinimui, jei nėra Reglamente numatytų pagrindų.
3. AK turi teisę kelti klausimus dėl ekspertų vertinimo nuoseklumo, argumentų pakankamumo ir jų atitikties Premijos principams.
4. AK sprendimas laikomas Reglamentui atitinkančiu ir procedūriškai pagrįstu, kai jis priimamas laikantis šiame Reglamente ir Tiriamosios žurnalistikos premijos reglamente nustatytų principų bei tvarkos.

IV SKYRIUS

AK TAIKOMI VERTINIMO KRITERIJAI

1. Atrankos komitetas, priimdamas galutinį sprendimą dėl Tiriamosios žurnalistikos premijos skyrimo, taiko vertinimo kriterijus, kurie papildo ekspertinį vertinimą ir leidžia įvertinti tyrimų reikšmę platesniame viešojo intereso ir demokratiname kontekste.
2. AK vertinimo kriterijai nėra skirti pakartotiniam ekspertiniam vertinimui ir netaikomi siekiant iš naujo vertinti tyrimo metodologijos, faktų patikimumo ar profesinio atlikimo kokybės, kuriuos vertina ekspertai.
3. Taikydamas vertinimo kriterijus, AK vertina:
 - 3.1. Tyrimo reikšmę viešajam interesui – ar tyrimas atskleidžia sisteminės problemas, galios piktnaudžiavimą, korupciją ar kitus reiškinius, turinčius esminę reikšmę visuomenės teisei žinoti. Vertinant šį aspektą, taip pat atsižvelgiama į tai, ar tyrimas turi arba gali turėti poveikį platesnei visuomenės daliai.
 - 3.2. Demokratinę ir visuomeninę reikšmę – ar tyrimas, atsižvelgiant į jo temą ir kontekstą, prisideda prie demokratinės atskaitomybės, skaidrumo, pilietinės kontrolės ir viešojo diskurso kokybės stiprinimo.

- 3.3. Ekspertinio vertinimo nuoseklumą ir pagrįstumą – ar ekspertų pateikti vertinimai ir argumentai yra aiškūs, nuoseklūs ir pakankamai pagrįsti priimti galutinį sprendimą.
4. AK vertinimo kriterijai taikomi visiems svarstomiems tyrimams vienodai, nepriklausomai nuo jų vietos ekspertų sudarytame reitinge.
 5. AK vertinimo kriterijų taikymas nesuteikia pagrindo savarankiškai keisti ekspertų sudaryto reitingo, išskyrus atvejus, kai kartu nustatomas bent vienas Premijos Reglamente numatytas išimtinis atvejis.
 6. Kiekvienu atveju AK sprendimas turi būti grindžiamas aiškiu ryšiu tarp taikomų vertinimo kriterijų ir galutinio sprendimo logikos, o šis ryšys turi būti dokumentuotas sprendimo protokole.

V SKYRIUS

IŠIMTINIAI ATVEJAI AK DARBE

1. AK gali svarstyti nukrypimą nuo ekspertų reitingo tik tuo atveju, jei nustatomas bent vienas iš šių pagrindų:
 - 1.1. Viešojo intereso apsauga – kai, remiantis ekspertų vertinimais ir pateikta medžiaga, Atrankos komitetas nustato, kad kitas tyrimas akivaizdžiau atliepia viešąjį interesą ar demokratinius principus, o šis aspektas nepakankamai atsispindi bendrame ekspertiniame reitinge; taip pat gali būti atsižvelgiama į tyrimo faktinį ar galimą poveikį visuomenei kaip kontekstinę aplinkybę.
 - 1.2. Etiniai aspektai – kai egzistuoja pagrįstų ir dokumentuotų etinių abejonių, kurios nebuvo arba negalėjo būti pakankamai įvertintos ekspertų etape.
 - 1.3. Paaiškėjusios naujos reikšmingos aplinkybės – kai po ekspertinio vertinimo paaiškėja nauji, patikimi faktai, iš esmės keičiantys tyrimo vertinimą.
2. Šie atvejai nėra papildomi vertinimo kriterijai, o procedūriniai pagrindai sprendimui peržiūrėti.

VI SKYRIUS

SPRENDIMŲ PRIĖMIMO EIGA

1. Iki posėdžio, Premijos administratorius Atrankos komiteto nariams perduoda ekspertų vertinimų informaciją: ekspertų pateiktus galutinius balus, apibendrinamuosius komentarus ir darbų reitingą, sudarytą pagal galutinius darbų įvertinimus.
AK nariai individualiai susipažįsta su pateikta informacija, įskaitant ekspertų vertinimus ir komentarus, taip pat detalai susipažįsta su aukščiausiai įvertintų darbų

turiniu. Tai daroma siekiant užtikrinti visapusiškai informuotą diskusiją ir nereiškia pakartotinio darbų vertinimo.

2. AK posėdis pradedamas premijos administratoriaus pateikiama apibendrinta informacija apie gautus darbus. Taip pat pristatomas ekspertų vertinimo pagrindu sudarytas darbų reitingas ir darbų santrauka.
3. Diskusija koncentruojama į penkis aukščiausiai ekspertų įvertintus darbus, kurie posėdžio metu detaliau pristatomi ir aptariami. Atrankos komitetas gali nuspręsti svarstyti ir kitus darbus, jei tam mato pagrįstą poreikį.
4. Diskusija pradedama klausimu „Ar taikant AK vertinimo kriterijus (4 skyrius) ekspertų sudarytas reitingas yra pakankamai pagrįstas ir atitinka Premijos tikslą?“. Jei atsakymas teigiamas, sprendimas patvirtinamas. Jei kyla abejonių, taikoma AK sprendimo schema „Ar tai išimtinis atvejis?“.
5. Sprendimai priimami Atrankos komiteto posėdyje balsuojant. Balsavimo tvarka ir rezultatai fiksuojami posėdžio protokole.

VII SKYRIUS

AK SPRENDIMO SCHEMA „AR TAI IŠIMTINIS ATVEJIS?“

1. Atrankos komiteto sprendimų priėmimas grindžiamas prielaida, kad ekspertų sudarytas reitingas yra pagrindinis ir lemiamas atrankos proceso atskaitos taškas, o aukščiausiai įvertintas tyrimas laikomas potencialiu premijos laureatu.
2. Prieš priimdamas galutinį sprendimą, AK taiko šią sprendimo schemą, siekdamas įvertinti, ar egzistuoja pagrindas nukrypti nuo ekspertų sudaryto reitingo.
3. Pirmasis sprendimo žingsnis – AK įvertina, ar, taikydama AK vertinimo kriterijus (4 skyrius 3 punktas), sutinka su ekspertų aukščiausiai įvertinto tyrimo pasirinkimu.
4. Jei AK sprendimas sutampa su ekspertų sudarytu reitingu, sprendimas patvirtinamas ir tolesnė sprendimo schema netaikoma.
5. Jei AK sprendimas nesutampa su ekspertų sudarytu reitingu arba kyla pagrįstų abejonių dėl aukščiausiai įvertinto tyrimo pasirinkimo, AK privalo įvertinti, ar egzistuoja bent vienas iš Premijos Reglamente numatytų išimtinių pagrindų.
6. Išimtiniais pagrindais laikomi tik šie atvejai:
 - 6.1. Viešojo intereso apsauga – kai ekspertų aukščiausiai įvertintas tyrimas, AK vertinimu, nepakankamai atspindi esminį viešąjį interesą ar demokratinius principus, lyginant su kitu tyrimu.
 - 6.2. Etiniai aspektai – kai nustatoma pagrįstų ir dokumentuotų profesinės etikos abejonių, kurios nebuvo arba negalėjo būti pakankamai įvertintos ekspertinio vertinimo etape.
 - 6.3. Paaiškėjusios naujos reikšmingos aplinkybės – kai po ekspertinio vertinimo paaiškėja nauji, patikimi faktai, iš esmės keičiantys tyrimo vertinimą.

7. Jei nė vienas iš šio skyriaus 6 punkte nurodytų pagrindų nenustatomas, AK neturi teisės nukrypti nuo ekspertų sudaryto reitingo.
8. Jei nustatomas bent vienas išimtinis pagrindas, AK privalo papildomai įvertinti, ar sprendimas nukrypti nuo ekspertų reitingo gali būti aiškiai ir argumentuotai pagrįstas AK vertinimo kriterijais.
9. Sprendimas nukrypti nuo ekspertų sudaryto reitingo laikomas teisėtu tik tuo atveju, jei AK:
 - 9.1. aiškiai nurodo taikomą išimtinį pagrindą;
 - 9.2. pateikia konkrečius faktinius argumentus, pagrindžiančius išimtinio pagrindo taikymą;
 - 9.3. dokumentuoja, kaip AK vertinimo kriterijų taikymas lėmė galutinį sprendimą.
10. Visi sprendimai, priimti taikant šią sprendimo schemą, privalo būti fiksuojami Atrankos komiteto posėdžio protokole arba susitikimo transkripcijoje, kurie laikomi pakankamu sprendimo pagrindimu ir leidžia aiškiai atsekti sprendimo logiką.
11. Ši sprendimo schema netaikoma siekiant pakeisti ekspertų vertinimus ar pakartotinai vertinti tyrimų profesinę kokybę, o taikoma tik sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo užtikrinimui.
12. Šios sprendimo schemos taikymas yra privalomas visais atvejais, kai AK svarsto galimybę nukrypti nuo ekspertų sudaryto reitingo.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

1. Šis darbo reglamentas taikomas visiems AK nariams nuo jų paskyrimo momento.
2. Reglamentas gali būti keičiamas tik fondo valdybos sprendimu.
3. Kilus neaiškumams, taikomos Premijos Reglamento nuostatos.